

VAREN PREVOZ RADIOAKTIVNIH SNOVI (PREVOZ BREZ NESREČ)

V Sloveniji se tako pristojni organi, kot tudi vpleteni subjekti v prevozne operacije – vsak na svoj način – trudijo, da se kar najbolj zmanjša verjetnost nesreč pri prevozu radioaktivnih snovi. Te se lahko – kot kažejo referenčni primeri po Evropi in svetu – zgodijo zaradi različnih razlogov. Posledice so lahko neznatne (»zvita pločevina«, poškodbe zunanjih plasti embalaže), lahko pa se npr. zaradi samega trka oz. naleta vozil končajo s smrtnimi primeri, raztrosom radioaktivnih snovi, zahtevno dekontaminacijo in velikimi stroški.

Uprava RS za jedrsko varnost (URSJV) se zaveda pomena preventivnih dejavnosti in proaktivnih pristopov ter ozaveščanja, da se ohrani zdajšnje raven varstva pred sevanji med prevozom različnih radioaktivnih snovi oziroma se jo še nadgrajuje – tudi v smislu izhodišča iz ISO 9001:2015 glede (nenehnega) izboljševanja.

Tovorek je tisti, ki s svojo zasnovo in robustnostjo ščiti posadko vozila, ostale udeležence v prometu in okolje pred povišanim sevanjem, kontaminacijo – upoštevajoč stopenjski pristop. Večje količine radioaktivnih snovi (podobno velja za cepljive snovi) se prevažajo v tovorkih, ki so zasnovani, npr. v primeru tovorkov vrste B(U), tudi za primere nesreč. Varnost in 3-stopenjski pristop sta vtkana v celoten ADR, splošne iztočnice pa so nakazane v razdelku 1.7.1.2 (kako se doseže varnost) in 1.7.1.3 (rutinski, običajni in prevozi z možnostjo nesreč).

Če pa se zgodi nesreča mora prevoznik, skladno z ZPNB nemudoma obvestiti center za obveščanje (112) ali policijo (113). Dodatno k temu mora prevoznik (uporabnik vira sevanja) skladno s Pravilnikom o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti nemudoma obvestiti še pristojni organ, to je URSJV. Če bi šlo za prevažanje radioaktivnih virov in sevalno dejavnost s področja zdravstva in veterine, je pristojni organ Uprava RS za varstvo pred sevanji.

Pri vseh prevozi radioaktivnih snovi, razen v primeru »izvzetih tovorkov«, morajo biti v skladu z ADR (5.4.3) kot pomoč ob nesreči oziroma izrednih dogodkih, ki se lahko zgodijo ali nastanejo med prevozom, v voznikovi kabini na lahko dostopnem mestu pisna navodila na štirih straneh, ki so enotna v državah, pogodbenicah ADR.

Aktualna slovenska različica omenjenih pisnih navodil je dostopna na spletni povezavi: https://unece.org/sites/default/files/2021-03/Slovenian_2017r1.pdf.

Ustrezna pisna navodila za nujne primere v zvezi s pošiljko radioaktivnih snovi določa tudi ADR (5.4.1.2.5.2(c)), pri čemer je še posebej pomembna vloga pošiljatelja in njegovo sodelovanje s prevoznikom.

Na naslednjih fotografijah so predstavljeni posamezni primeri nesreč pri prevozu ali delu z radioaktivnimi snovmi.

Na prvi sliki je viden odtrgan del zabojnika, v katerem so bili tovorki z UF₆, med prekladanjem (radioaktivne snovi še z drugimi nevarnimi lastnostmi; primer iz Kanade, 2014 – k sreči brez hujših posledic).

vir: https://www.youtube.com/watch?v=vmaPip_E2M4

Na drugi sliki je poškodovano vozilo zaradi nesreče (trka vozil) pri prevozu radioaktivnih snovi (nedavni primer iz Nizozemske).

vir: https://m.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20210915_58706161?utm_source=google&utm_medium=organic

Na tretji sliki pa nekoliko poškodovan tovorek (naprava za industrijsko radiografijo), po trku vlaka s tovornim vozilom (pred leti v sosednji Madžarski).

vir: http://hadmernok.hu/191_10_horvath.pdf

ZAHTEVE ZA PODJETJA, KI IZVAJAJO SERVISNA IN VZDRŽEVALNA DELA NA VIRIH SEVANJA

Na URSJV se pri delu redno srečujemo s povpraševanjem strank glede potrebnih dovoljenj za podjetja, ki opravljajo servisna in vzdrževalna dela na virih sevanja.

Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISV-1) določa, da morajo imeti pravne osebe za opravljanje te dejavnosti veljavno dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti. Dovoljenje pridobijo po postopku, ki ga določa ZVISJV-1, podrobna vsebina vloge pa je predpisana v Pravilniku o uporabi vira sevanja in sevalni dejavnosti. Podrobna navodila o postopku ter obrazec, ki vam je lahko v pomoč pri pripravi vloge, lahko najdete na spletni strani URSJV, na spletni povezavi <https://gov.si/zbirke/storitve/izdaja-potrdila-tujemu-izvajalcu-sevalne-dejavnosti/>.

Servisna in vzdrževalna dela pogosto želijo opravljati tuja podjetja (npr. pooblaščenim serviserjem proizvajalca naprave). Če ima tuje podjetje že veljavno dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti v državi serviserja ali drugi državi članici EU in je bilo dovoljenje izdano pod pogoji in po postopkih, ki so enakovredni pogojem in postopkom za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti po ZVISJV-1, tako podjetje ne potrebuje dovoljenja, ampak zgolj potrdilo URSJV. Vlogi za pridobitev potrdila je treba priložiti overjen prevod originalnega dovoljenja in pooblastilo za zastopanje v upravnem postopku.

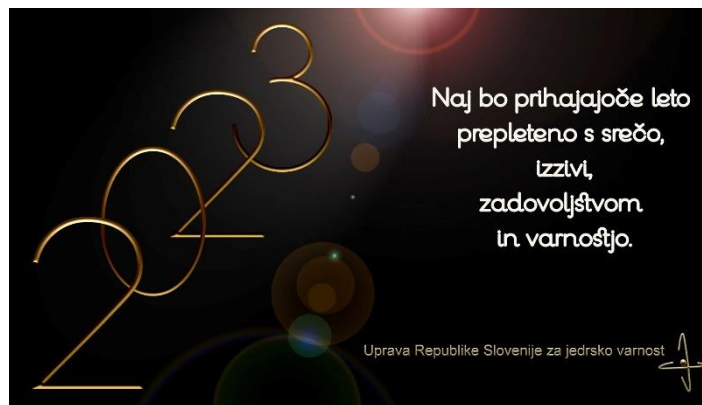
Delavci servisnega podjetja morajo pri delu z viri sevanja upoštevati vse ukrepe, ki jih za njihovo dejavnost opredeljuje ocena varstva pred sevanji in dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti.

Če gre za delavce tuje pravne osebe, ki je pri URSJV pridobila potrdilo za izvajanje sevalne dejavnosti, morajo upoštevati ukrepe varstva pred sevanji, ki so določeni v dovoljenju, na osnovi katerega je podjetje pridobilo potrdilo ali ukrepe, določene v potrdilu. Pri tem naj še posebej opozorimo na izvajanje osebne dozimetrije in obveznosti iz 54. člena ZVISJV-1 za podjetja (izvajalca sevalne dejavnosti), pri katerem servisno podjetje (zunanji izvajalec sevalne dejavnosti) izvaja sevalno dejavnost. Podjetje, pri katerem servisno podjetje izvaja dela, mora za delavce tega podjetja zagotoviti ugotavljanje osebne izpostavljenosti sevanjem in da se podatki o njihovih osebni dozah sporočajo v centralno evidenco doz, ki jo vodi Uprava za varstvo pred sevanji ter servisnemu podjetju.

**Če najdete vir sevanja neznanega izvora ali
če sumite, da gre za vir sevanja,
pokličite dežurnega URSJV:
tel. št. 041 982 713**

Sevalne novice so namenjene predvsem obveščanju izvajalcev sevalnih dejavnosti.

Sevalne novice pripravlja in razpošilja Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost, Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana. Pri pripravi 58. številke Sevalnih novic so sodelovali Janez Češarek, dr. Polona Tavčar in dr. Magda Čarman. Ureja: dr. Magda Čarman. <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/uprava-za-jedrsko-varnost>, e-naslov: gp.ursjv@gov.si

OBVESTILO STRANKAM GLEDE MOŽNOSTI VROČANJA V VARNI ELEKTRONSKI PREDAL

URSJV obvešča svoje stranke, da obstaja možnost elektronskega vročanja dokumentov v njihov varni elektronski predal. Prednosti e-poslovanja so v hitrejšem in enostavnejšem komuniciranju, večji varnosti pri prenosu dokumentacije, cenovno ugodnejši storitvi, hkrati pa poskrbimo tudi za okolje. URSJV naproša stranke, ki bi omenjeno storitev želele koristiti in izpolnjujejo pogoje za vročanje v **varni elektronski predal**, naj nam to sporočijo na elektronski naslov: gp.ursjv@gov.si.

Vročanje po elektronski poti se opravi v varni elektronski predal v informacijskem sistemu pravne ali fizične osebe, ki ima dovoljenje ministrstva, pristojnega za javno upravo, za vročanje po elektronski poti.

vir slike: [ACP-Solutions - Sécurité - Gestion - Formation Informatique - E-Mailing & Newsletter](#)

